

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук,
доцента Крохмаль Алли Миколаївни
на дисертаційне дослідження Попової Людмили Миколаївни
«Формування готовності майбутніх учителів до іншомовної професійної
комунікації в початковій школі»,
подане на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі
спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі розвитку освіти визначено нові орієнтири: суспільство потребує національно свідомих громадян з активною позицією, які прагнуть до інноваційної діяльності й освіти упродовж життя, здатні критично мислити й ефективно спілкуватися в багатокультурному середовищі, виявляючи належний рівень комунікативної компетентності. Вагомість питання актуалізується в державних законодавчих документах, а саме: Законах України «Про освіту» (2017), «Про загальну середню освіту» (2020), Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» (2016), Галузевій Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (2013), Указі Президента України «Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013) та інших.

Систему підготовки вчителів іноземної мови для початкової школи в Україні висвітлено науковцями О. Бігич, С. Івашнєвою, С. Ніколаєвою, О. Скоробагатою, І. Пінчук, О. Троценко та ін.

Увага науковців приділена професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи до навчання іноземних мов у дослідженнях О. Бігич, Л. Гусак, Т. Зубенко, С. Івашнєвої, О. Котенко, Ю. Мазур, І. Пінчук, С. Роман, О. Рудич, Ю. Руднік, М. Сідун, О. Скоробагатої, Н. Яценюк та ін.

Незважаючи на різноплановий і науковий спектр досліджуваних явищ, проблема формування готовності майбутніх учителів до іншомовної професійної комунікації в початковій школі залишається недостатньо вивченою. Її актуальність визначається низку між: зростаючими вимогами суспільства до якісної професійної освіти та рівнем фахової підготовки майбутніх вчителів початкової школи у вищих начальних закладах; суспільним замовленням на підготовку вчителів початкової школи, які здатні застосовувати іншомовну професійну комунікацію в початковій школі та недостатньою розробленістю концептуальних підходів до визначення змісту цієї підготовки з урахуванням іншомовної складової; необхідністю модернізації підготовки майбутніх учителів до іншомовної професійної

комунікації в початковій школі у закладах вищої освіти та відсутністю відповідного науково-методичного супроводу для ефективного формування готовності майбутніх учителів до іншомовної професійної комунікації в початковій школі.

Саме ці питання розв'язує дисертаційне дослідження Попової Л.М. Структура дисертації є концептуально виправданою і включає в себе анотації, вступ, три розділи, висновки до розділів, висновки, список використаних джерел, додатки.

Зв'язок роботи з науковими з науковим програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Тема дисертації затверджена вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 9 від 30 грудня 2015 року), узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 1 від 26 січня 2016 р.).

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Аналіз значного масиву періодичних видань, психолого-педагогічної літератури дозволив окреслити теоретичну основу дослідження, визначити логіку його побудови, що знайшло відображення в структурі дисертації та змісті її розділів. Науковий апарат дисертації окреслено чітко. Предмет вдало визначив домінуючий аспект дослідження. Це посприяло доцільній постановці мети і завдань дисертаційної роботи, переконливо показана наукова новизна і практичне значення результатів дослідження.

Достовірність результатів дисертаційного дослідження забезпечується теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій та їх експериментальною перевіркою, застосуванням комплексу теоретичних, емпіричних та статистичних методів наукового дослідження (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизація, класифікація, спостереження, експертне оцінювання, педагогічний експеримент, статистичне опрацювання експериментальних даних тощо), системним аналізом досліджуваних педагогічних явищ, інструментальною надійності вибраних критеріїв і показників, а також достатньою апробацією результатів).

Відповідно до мети дисертації було визначено п'ять завдань, для реалізації яких автором проведена надзвичайно велика робота щодо здійснення критичного аналізу літературних джерел (310 найменувань, з них 30 іноземною мовою) з даної проблеми, дала змогу розкрити

міждисциплінарні підходи до проблеми формування готовності майбутніх учителів до іншомовної професійної комунікації в початковій школі.

Найбільш суттєвими результатами дисертації є теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів до іншомовної професійної комунікації в початковій школі.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** у навчальний процес Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», Навчально-наукового інституту соціально-педагогічної та мистецької освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, Бердянського державного педагогічного університету.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у впровадженні в тому, що розроблено і впроваджено в процес фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи змістовно-методичне забезпечення процесу формування готовності майбутніх учителів до іншомовної професійної комунікації в початковій школі: вибіркового дисциплін «Іноземна мова за професійним спрямуванням» та «Інноваційні технології навчання іноземних мов у початковій школі», навчально-методичного посібника «Іноземна мова за професійним спрямуванням»; доповнені матеріалами для самостійної роботи навчальні дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням», «Ділова англійська мова», «Теорія і практика іноземної мови», «Теорія сучасної іноземної мови»; інформаційно-методичні ресурси, які включають: навчальні посібники «Професійна підготовка майбутнього вчителя іноземних мов у ВНЗ. Педагогічна практика», «My English Home»; навчально-методичний посібник «Соціальні мережі та утворення нових слів англійської мови», «Англійська мова: навчальний посібник для учнів та батьків (English 1 A guide for pupils and parents)», «Лінгводидактичні ігри на уроках англійської мови в початковій школі», «Англійська мова. Типові тестові завдання»; майстер-класи з відповідною тематикою: «How to engage «digital natives» into the process of foreign languages learning» («Як залучити цифрове покоління до процесу навчання іноземних мов»), «The effective ways of foreign languages traditional and innovational learning technologies integration in primary school» («Ефективні способи поєднання традиційних та інноваційних технологій навчання іноземних мов у початковій школі»); удосконалено зміст педагогічної практики студентів.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив досліднице зробити висновок, що фундаментом у змісті підготовки майбутнього вчителя початкової школи до іншомовної професійної комунікації в початковій школі є опанування системи психолого-педагогічних, лінгвістичних та методичних знань.

Система лінгвістичних знань об'єднує теоретичні та практичні питання навчання іноземних мов, які здійснюються під час іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Результатом цієї підготовки повинно стати володіння іноземною мовою на рівні B2-C1 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

Формування готовності майбутнього педагога до ефективної професійно-педагогічної комунікації, продуктивної педагогічної діяльності в умовах реформування та модернізації системи освіти в Україні набуває особливого змісту, висвітлює необхідність у доповненні організаційно-методичних засад професійної підготовки майбутніх педагогів. Це, насамперед, пов'язано з розвитком мотивації студентів до підвищення власного професійно-педагогічного та загального комунікативного рівня, формування загальної культурної та фахової освіченості.

На нашу думку, слухним є висновок Л.М. Попової, що засобами формування іншомовної та професійної компетентності, що готують студентів до практичної діяльності є: моделювання педагогічних ситуацій; моделювання ситуацій професійної діяльності; застосування ігор (сюжетно-рольової гри, гри-драматизації, ділової гри); сучасні інтерактивні технології; ділові ігри.

Отже, у процесі формування готовності майбутніх учителів до іншомовної професійної комунікації в початковій школі, викладачам закладів вищої освіти, важливо формувати в студентів пізнавальний інтерес до іншомовної професійної комунікації в початковій школі, самостійності, творчої активності; використання засобів іноземної мови для формування в студентів готовності до науково-дослідної роботи за допомогою участі в «круглих столах», гуртках, конкурсах та олімпіадах; організація навчання через дослідження, коли в студента формується досвід самостійного пошуку; впровадженням в освітній процес сучасних інноваційних технологій викладання; інтеграція колективних та індивідуальних форм навчальної діяльності.

Структура дисертаційного дослідження є виваженою й логічною. Розділи дисертації поєднані загальною метою дослідження і в них послідовно розкриваються завдання дослідження, а саме: вперше проаналізовано стан розробленості проблеми формування у майбутніх учителів готовності до

іншомовної професійної комунікації в початковій школі в педагогічній теорії та освітній практиці вищих навчальних закладах; визначено компоненти (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний), критерії (інформаційно-когнітивний, мотиваційно-ціннісний, комунікативно-діяльнісний), показники їх прояву та схарактеризовані рівні готовності майбутніх учителів до іншомовної професійної комунікації в початковій школі; спроектовано організаційно-педагогічну модель формування готовності майбутніх учителів до професійної комунікації в початковій школі, яка складається із взаємопов'язаних блоків: теоретичний (мета, завдання, принципи, наукові підходи); організаційний (зміст, форми, методи, педагогічні технології, етапи (мотиваційно-когнітивному, операційно-діяльнісному, результативно-коригувальному) підготовки майбутніх учителів до професійної іншомовної комунікації в початковій школі); результативний (критерії, показники, рівні та результат готовності); розроблено педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів до іншомовної професійної комунікації в початковій школі (модернізація змісту навчальних та робочих програм підготовки майбутніх учителів до комунікації іноземною мовою в професійній діяльності в початковій школі та системного використання ІКТ в умовах змішаного навчання; інтенсифікація змісту професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи через уведення вибіркової дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» та «Інноваційні технології навчання іноземних мов у початковій школі»; моделювання ситуацій полікультурної комунікації в навчальній діяльності учнів початкової школи; збагачення студентами особистого комунікативного досвіду іншомовної комунікації в професійному педагогічному середовищі шляхом моделювання ситуацій полікультурної комунікації в навчальній діяльності учнів початкової школи); удосконалено форми та методи формування готовності майбутніх учителів до іншомовної професійної комунікації в початковій школі; зміст навчальних програм з фахових дисциплін; різних видів практики; уточнено сутність понять «іншомовної професійної комунікації майбутніх учителів», «готовність до іншомовної професійної комунікації», «формування готовності майбутніх учителів до іншомовної професійної комунікації»; подальшого розвитку набули зміст, форми та методи фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи теоретичне і практичне значення отриманих здобувачкою результатів, слід відмітити деякі дискусійні положення, а також висловити окремі побажання:

1. Ми вважаємо, що зміст першого розділу дещо перевантажений аналізом проблеми формування у майбутніх учителів готовності до іншомовної професійної комунікації в початковій школі в педагогічній теорії та освітній практиці вищих навчальних закладах.
2. Висновки до першого та другого розділів потребують конкретизації.
3. У змісті дисертації та автореферату автору варто було б дотримуватись загально визнаної термінології «заклади вищої освіти», а не вживати в окремих випадках «вищих начальних закладах» (с. 2, с. 8, с. 17 тощо).
4. При обґрунтуванні організаційно-педагогічної моделі формування готовності майбутніх учителів до іншомовної професійної комунікації в початковій школі, автору варто було б детальніше описати методи та прийоми, що використовуються у процесі професійної підготовки відповідно до професійної спеціалізації.
5. На нашу думку, доцільно було би більш детально представити результати констатувального та формувального етапів експерименту, зокрема висвітлити механізм отримання узагальнених результатів вимірювання за кожним критерієм та посилити якісний аналіз здобутих результатів.
6. У висновках недостатньо розкрито подальші перспективи дослідження.

Але, висловлені зауваження не знижують загального позитивного враження від дисертаційного дослідження і є приводом для наукової дискусії.

Проаналізувавши дослідження, ми дійшли таких висновків:

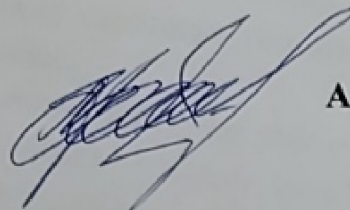
- дисертація присвячена актуальній проблемі формування готовності майбутніх учителів до іншомовної професійної комунікації в початковій школі;
- у дисертації вперше проаналізовано стан розробленості проблеми формування у майбутніх учителів готовності до іншомовної професійної комунікації в початковій школі в педагогічній теорії та освітній практиці вищих навчальних закладах;
- визначено компоненти, показники їх прояву та схарактеризовані рівні готовності майбутніх учителів до іншомовної професійної комунікації в початковій школі;
- спроектовано організаційно-педагогічну модель формування готовності майбутніх учителів до професійної комунікації в початковій школі,;
- розроблено педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів до іншомовної професійної комунікації в початковій школі;

- уточнено сутність понять «іншомовної професійної комунікації майбутніх учителів», «готовність до іншомовної професійної комунікації», «формування готовності майбутніх учителів до іншомовної професійної комунікації»;
- дослідження має важливе теоретичне та практичне значення;
- автореферат дисертації цілком відображає зміст і структуру виконаної роботи.

Загальний висновок. Аналіз дисертації, автореферату та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертація Попової Людмили Миколаївни «Формування готовності майбутніх учителів до іншомовної професійної комунікації в початковій школі» є завершеним, самостійним науковим дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Дослідження відповідає вимогам пп. 9,10, 2, 13 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р., а також вимогам паспорта спеціальності, а її авторка заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Офіційний опонент
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов,
Харківський національний університет
міського господарства імені О.М. Бекетова

А.М. Крохмаль

Підпис	<i>А. М. Крохмаль</i>
Засвідчую:	<i>в. інспектор</i>
відл. кадрів	<i>К. 21</i>

